

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2019-36-10

УДК 336.647.648

Ситник Н.І.*кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ізгоря Сікорського»*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3970-086X>E-mail: natalia_sytnik@ukr.net

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СТАРТАП ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

Стаття присвячується аналізу однієї зі складових вітчизняної екосистеми стартапів – інфраструктурному забезпеченню. Показано, що суб'єктами нового інфраструктурного забезпечення стартапів є бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, інноваційні парки та коворкінги, які функціонують, як правило, на комерційних засадах і без державної підтримки. Визначені особливості інфраструктурного забезпечення стартапів порівняно з існуючою інфраструктурою розвитку інноваційного підприємництва. Показано, що формування інфраструктурного забезпечення стартапів в Україні характеризується позитивними трендами, хоча і не забезпечує в повній мірі потреби зростаючої екосистеми стартапів.

Ключові слова: стартап, екосистема стартапів, інфраструктура підтримки стартапів, бізнес інкубатори, бізнес акселератори, наукові парки, коворкінг.

Сытник Н.И. ИНФРАСТРУКТУРНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ СТАРТАП ПРОЕКТОВ В УКРАИНЕ

Статья посвящена анализу одной из составляющих отечественной экосистемы стартапов – инфраструктурному обеспечению. Показано, что субъектами нового инфраструктурного обеспечения стартапов являются бизнес-инкубаторы (акселераторы), инновационные парки и коворкинг, которые функционируют, как правило, на коммерческой основе и без государственной поддержки. Определены особенности инфраструктурного обеспечения стартапов по сравнению с существующей инфраструктурой инновационного предпринимательства. Формирование инфраструктурного обеспечения стартапов в Украине имеет положительные тенденции, хотя и не обеспечивает в полной мере потребности растущей экосистемы стартапов.

Ключевые слова: стартап, экосистема стартапов, инфраструктура поддержки стартапов, бизнес инкубаторы, бизнес акселераторы, научные парки, коворкинг.

Sytnik Natalia. INFRASTRUCTURE SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF STARTUP PROJECTS IN UKRAINE

The article is devoted to the analysis of infrastructural components of Ukrainian startup ecosystem. Currently the Ukrainian startup market demonstrates some positive trends according to the total number of startups, amount of venture capital investments and the overall economic value of the startups themselves. In order to support these trends, the faster development of the Ukrainian startup ecosystem is required. The startup ecosystem is considered as a subsystem of an innovative ecosystem. One of the crucial components of the national startup ecosystem is its infrastructure. It is aimed at creating an interactive space for communication network which is important for generating startup ideas, their commercialization and transforming into successful business. Nowadays domestic startup infrastructure consists of the following components: business incubators, business accelerators, innovation parks and coworking spaces. The paper investigates their role, functions and essential features. The key factors affecting the process of the development of the national startup support infrastructure were analyzed. The infrastructure for the startup support is compared with the infrastructure for innovative entrepreneurship. The latter is presented by science parks, technoparks, innovation centers, innovative business incubators, centers for commercialization of intellectual property and business information centers. The problems related to the current state of infrastructure for innovative entrepreneurship were revealed. The role of existed infrastructure for innovative entrepreneurship in startup support was analyzed. Due to legal irregularities, lack of financial resources, poor management and low motivation of key players, its activity is rather restricted and has minimal effect on local and regional innovative entrepreneurship. Although the overall formation of startup infrastructure is characterized by positive trends, it does not fully meet the needs of the growing startup ecosystem. The perspectives of startup infrastructure development as a part of the national startup ecosystem were discussed.

Keywords: startup ecosystem, startup support infrastructure, business incubators, business accelerators, science parks.

Постановка проблеми. Протягом останніх років український ринок стартапів демонструє позитивну динаміку за кількістю працюючих стартапів, обсягами залучених венчурних інвестицій та екзитів і, врешті рещт, зростанням загальної економічної цінності самих стартапів. Успіхи української індустрії стартапів нерозривно пов'язані зі становленням екосистеми стартапів. Подібно до більшості екосистем Центральної та Східної Європи, українська екосистема стартапів розвивається досить інтенсивно. Водночас, за класифікацією Startup Genome все ще знаходиться на етапі активації. Такі екосистеми об'єднують відносно невелику кількість стартапів, мають незначний власний досвід у розвитку стартапів і потерпають від браку фінансових та матеріально-технічних ресурсів, що загрожує відтоку перспективних стартапів до більш зрілих екосистем світу.

Розвиток екосистеми стартапів забезпечується кількісним та якісним зростанням всіх учасників екосистеми – самих стартапів та суб'єктів їх життєзабезпечення, а також розбудовою мережі взаємозв'язків між ними. Однією з важливих складових екосистеми є інфраструктурне забезпечення стартапів, спрямоване на створення інтерактивного простору для розроблення ідей стартапів та їх перетворення у працюючий бізнес. Дослідження інфраструктури стартапів як фактора становлення вітчизняної індустрії стартапів представляє інтерес в теоретичному та практичному аспектах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки кількість публікацій, присвячених різним аспектам функціонування стартап проектів, активно зростає. Зокрема, в роботах С. Бланка [1], Е. Піса [2], А.І. Євсейчева [3] визначаються характерні риси стартап проектів як особливої інноваційної структури,

описуються етапи життєвого циклу та фактори вибору бізнес-моделі функціонування стартапів. Проаналізовані сучасні теоретичні уявлення щодо сутності екосистеми стартапів та визначена роль окремих інституцій та економічних агентів у її формуванні [4].

Слід зазначити, що інфраструктурне забезпечення стартапів у вітчизняній науковій літературі не було об'єктом самостійного дослідження, хоча аналізу проблем інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку підприємств різних галузей економіки присвячена достатньо велика кількість публікацій. В літературі розглядаються функціональні характеристики окремих суб'єктів інноваційної інфраструктури (наукових парків, технопарків бізнес інкубаторів та ін.), пропонуються шляхи оптимізації їх діяльності. Стан та проблеми підвищення ефективності наукових парків досліджені в роботі В. Чернюка [5]. Н.М. Богацька та О.П. Онуфрійчук розглядають організаційні аспекти створення технопарків і наукових парків в контексті інноваційного розвитку країни [6]. Роботи Р. Завадяк, Л.М. Васильєвої та О.П. Микитюк [7–9] присвячені дослідженню бізнес-інкубаторів та їх ролі у підтримці малого підприємства. Загалом автори відзначають, що в силу відсутності державної підтримки і формального ставлення учасників економічні результати діяльності вищезначених суб'єктів вітчизняного інфраструктурного забезпечення є досить низькими.

Наразі в українському секторі стартапів існує значний попит на інфраструктурну підтримку, тому ця складова екосистеми стартапів повинна розвиватися швидкими темпами. Необхідність проаналізувати сучасний стан, нові тенденції та перспективи розвитку інфраструктурного забезпечення стартапів в Україні зумовила проведення даного дослідження.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей сучасного стану вітчизняної інфраструктури підтримки розвитку стартапів та її порівняння з розвитком інфраструктури інноваційного підприємства.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Інфраструктурне забезпечення розвитку стартап проектів слід розглядати в контексті становлення відповідної екосистеми.

У загальному вигляді екосистема стартапів представляється відкритою системою, суб'єктами якої виступають стартапи на різних етапах життєвого циклу, державні інституції та економічні агенти, функціонування яких забезпечує багатовекторну підтримку стартапів від генерування ідей до їх реалізації у вигляді масштабованого бізнесу. Просторова, інформаційна та функціональна взаємодія суб'єктів екосистеми, об'єднаних розгалуженою мережею динамічних зв'язків, завдяки кооперації зусиль учасників інноваційного процесу та виникненню синергетичних ефектів сприяє підвищенню економічної ефективності усієї екосистеми.

В розвиненій екосистемі діяльність стартапів підтримується взаємодією з іншими суб'єктами за такими напрямками: юридично-правове регулювання, фінансування, навчання і розвиток компетенцій учасників стартапів, інформаційно-комунікативне та інфраструктурне забезпечення [4].

Інфраструктурне забезпечення стартапів є різноманітним інноваційної інфраструктури, і може бути визначене як спектр структур державної та приватної форм власності, що необхідні для забезпечення підтримки інноваційних ініціатив [10]. Інфраструктурне забезпечення екосистеми стартапів означає не просто майданчик, робоче місце для розвитку інноваційних ідей стартапів, а скоріше інтерактивний простір, де створюються сприятливі умови для обміну знань і генерування нових ідей, формується спільнота стартаперів і культура підприємництва, розвиваються професійні компетенції стартаперів, налагоджуються комунікації з іншими суб'єктами екосистеми, контакти з венчурними інвесторами та ін.

Для забезпечення розвитку інноваційного підприємства в Україні була створена розгалужена мережа суб'єктів інфраструктури, що включала, зокрема; наукові парки; технологічні парки; навчально-науково-виробничі комплекси (центри, дільниці); дослідницькі центри з питань інновацій; наукові й навчальні центри, центри інновацій та трансферу технологій; науково-впроваджувальні підприємства, бізнес-інкубатори; інноваційні центри; центри комерціалізації інтелектуальної власності, регіональні інноваційні кластери, бізнес-центри, консалтингові центри, громадські організації та ін.

На сьогодні в регіонах України функціонує 12 технопарків, 13 інноваційних центрів, 17 інноваційні бізнес інкубаторів, 12 центрів комерціалізації інтелектуальної власності, 14 центрів науко-технічної і економічної інформації. В Україні створено та діє 21 науковий парк [11].

Однак, через юридичну неврегульованість, брак фінансових ресурсів та низьку мотивацію суб'єктів інноваційної інфраструктури діяльність більшості з них обмежується консультативно-дорадчою функцією і не має суттєвого впливу на інноваційне підприємство в регіональному чи галузевому розрізі. Їх економічна ефективність залишається низькою. Наприклад, наукові парки в 2011-2016 роках реалізували або продовжували реалізацію 42 проектів загальною вартістю усього 13,4 млн грн [11].

Враховуючи стан суб'єктів існуючої інфраструктури підтримки інноваційного підприємства України, на сьогодні їх роль у формуванні інфраструктурного забезпечення екосистеми стартапів є незначною і навряд чи суттєво зросте у найближчому майбутньому.

Фактично сучасна інфраструктура підтримки стартапів почала формуватися після 2010 р. і на відміну від інфраструктури підтримки інноваційного підприємства з самого початку була орієнтована на:

- 1) підтримку стартапів, що розробляють продукти в сфері ІТ, високих технологій чи на стику різних галузей;
- 2) залучення коштів приватних інвесторів чи іноземних грантових програм.

У світовій практиці серед основних суб'єктів інфраструктури підтримки стартапів найбільшого поширення набули бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, наукові парки та коворкінг.

Бізнес-інкубатор – організаційна інноваційна структура, метою якої є формування сприятливих умов для стартового розвитку малих підприємств через надання їм певного комплексу послуг і ресурсів [12].

Вітчизняні бізнес-інкубатори, які вже активно працюють на розвиток української екосистеми стартапів, або мають перспективи зробити свій внесок у цей процес, представлені у таблиці 1.

Схожою на інкубатор формою інфраструктурного забезпечення стартапів є бізнес-акселератор. На відміну від них акселератори:

- залучають до участі вже діючі стартапи, які довели наявність потенціалу розвитку, наприклад, мають перспективну бізнес-ідею, отримали посівні інвестиції на краудфандингових платформах та ін.;
- відбирають стартапи для входження в програму акселератора на жорсткій конкурентній основі;

Таблиця 1

Українські бізнес-інкубатори «нової хвилі»

Створені за фінансової підтримки міжнародних грантів:	
iHub	заснований міжнародною організацією «Seed Forum» та її локальним резидентом «Seed Forum Ukraine» при підтримці МД Норвегії та Посольства Королівства Норвегія в Києві, зараз офіційний центр ЮНЕСКО-ЮНЕВОК в Україні, некомерційний бізнес-інкубатор, надає коворкінг;
«e0 Бізнес-інкубатор»	заснований Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) для стимулювання технологічної економіки України.
Створені за фінансової підтримки корпоративних інвесторів:	
WannaBiz	нещодавно змінив бізнес модель, переформатувавшись у венчурний фонд, що надає посівні інвестиції перспективним високотехнологічним стартапам;
Startup Depot Lviv	інкубатор для розвитку інноваційних проектів у Львові, надає коворкінг;
ІнКУБатор	спільний проект платформи Prometheus і «ПриватБанку»;
1991 Open Data Incubator	заснований компанією SocialBoost за підтримки Western NIS Enterprise Fund, компанії «Майкрософт Україна» та Уряду України, підтримує проекти на основі великих та відкритих даних, працює зі стартапами, які надають сервіси громадянам, підприємствам та державним органам.
Створені на базі академічних освітніх закладів:	
Сікорський Челлендж	створений на базі наукового парку «Київська політехніка» для підтримки студентської підприємницької ініціативи;
Tech StartUp School	створений на базі Національного університету «Львівська політехніка» для реалізації креативних ідей студентів у формі технологічних стартапів;
Start-up Business Incubator KNU	створений на базі наукового парку «Київський університет імені Тараса Шевченка»;
УЕР	це мережа академічних бізнес інкубаторів, що працюють у 10 вищих в різних регіонах України, спрямована на створення в університетському середовищі культури підприємництва.

Джерело: розроблено автором

– встановлюють чітко визначені терміни для проходження програми акселерації;

– визначають умови співпраці зі стартапами, в першу чергу фінансові, які стимулюють інтенсивний розвиток стартапів;

– можуть самі виступати в ролі інвестора, зазвичай бізнес-акселератор претендує на частку в майбутньому бізнесі в розмірі від 5% до 25% або на можливість придбання пакету акцій за пільговою вартістю.

Наразі в Україні діє низка акселераторів, зокрема такі.

GrowthUP – один з перших бізнес-акселераторів нової хвилі в Україні. Зосереджується на роботі з технологічними стартапами. Входить у групу компаній GrowthUP Group. Пріоритетними критеріями для участі у програмі є глобальна орієнтованість бізнесу стартапу, розуміння роботи технологічного бізнесу, аналіз потреб ринку та вміння пристосувати відповідно до них свій продукт. Стартап, який пройшов фінальний відбір, надає акселератору 5% компанії. Випускниками GrowthUP є Zakaz.ua, Подорожники, Preenster, Viewdle, Budgy, TrainingWave, Мульти-тест та інші.

Sector X – акселеративна платформа на базі Unit.city, динамічного інноваційного парку в центрі Києві. Акселератор спрямований на допомогу українським і східноєвропейським стартапам в побудові глобальних компаній з продажами на західних ринках при збереженні центрів розробки в Україні. Партнером акселератора виступає інноваційний парк Unit.city, який допомагає технологічними робочими місцями, доступом до великої спільноти розробників і партнерських проектів. Акселератор пропонує стартапам добре сфокусовані акселеративні програми, водночас розвиваючи спільноту інвесторів навколо акселератора, і ділиться власними знаннями і досвідом в рамках ініціативи «База знань».

IoT Hub – нещодавно відкрита лабораторія-акселератор, орієнтована на хардвер-стартапи. Програма триває 3 місяці, за цей час резиденти отримують допомогу із розробкою продукту, консультації менторів, відвідують тематичні заходи, а по її завершенні – їдуть у Кремнієву Долину. Особливістю лабораторії

є те, що для стартапів резидентство безкоштовне, оскільки поки що вона фінансується спонсорами. IoT позиціонує себе як некомерційна організація та пропонує усі необхідні ресурси, крім інвестицій, не претендуючи на частки у проектах. Акселератор має на меті допомогти командам вивести свої продукти на ринок України, а в майбутньому й на західні ринки.

Центр підприємництва УКУ створений при Українському католицькому університеті та Львівській бізнес-школі пропонує акселераційну програму для підприємців. До участі запрошуються проекти у сферах освітніх технологій, діджитал-маркетингу та ін.

Зазначимо, що мапа вітчизняних бізнес-інкубаторів динамічно змінюється і наявні зміни свідчать про складність і неоднозначність процесу формування суб'єктів інфраструктурної підтримки стартапів. Серед наведених в табл. 1 інкубаторів тільки два (iHub та Сікорський Челлендж) працюють більше 7 років і мають позитивні результати у виведенні на ринок реальних стартапів, всі інше були створені протягом останніх 2-3 років і знаходяться на початкових етапах становлення. При цьому лише два бізнес інкубатори (Сікорський Челлендж та Start-up Business Incubator KNU) створені на базі наукових парків університетів. Аналогічно з наведених бізнес-акселераторів досвід проведення успішних акселераційних програм має тільки GrowthUP, оцінювати діяльність інших акселераторів поки що зарано.

Не всім бізнес-інкубаторам та акселераторам «нової хвилі» вдалося виправдати сподівання засновників і вийти на очікувані комерційні результати. Зокрема, нещодавно про зміну бізнес-моделі і припинення інкубаційних програм оголосили такі відомі інкубатори як EastLabs та WannaBiz. Закрилися акселератори Happy Farm, Carrot, EuroUp.Ua та Startup Depot. Серед причин невдач у розвитку цих суб'єктів інфраструктури стартапів слід назвати такі:

– створення стартап проектів є високо ризикованим бізнесом, тому за відсутності державної підтримки інкубаторам та акселераторам складно вийти на самоопитність, не кажучи вже про дохідність діяльності;

– вітчизняним бізнес-інкубаторам та акселераторам доводиться конкурувати з міжнародними

суб'єктами, і співвідношення сил явно не на користь України: міжнародні інкубатори та акселератори можуть запропонувати стартапам більш сприятливі умови співпраці;

– коло потенційних резидентів українських інкубаторів та акселераторів все ще не велике: стартапам бракує яскравих ідей та сильних команд для створення успішного бізнесу.

Новою формою взаємовигідного співробітництва великого бізнесу зі стартапами обіцяє стати запуск акселераційних програм великими корпораціями. Мотивами до створення корпоративних акселераційних програм для компаній є:

- можливість подолати внутрішні корпоративні бар'єри на шляху впровадження інновацій;
- активне використання сервісів і продуктів корпорації запущеними стартапами сервісами;
- інтеграція інновацій, розроблених стартапами, у власні бізнес-процеси;
- розширення клієнтської бази за рахунок нових продуктів стартапів;
- частка у перспективному новому бізнесі;
- репутаційні вигоди.

Стартапи, у свою чергу, отримують доступ до ресурсів корпорації: технологій, знань, інфраструктури, маркетингу та фінансування. Це дозволяє зосередитися на творчій складовій проекту, не відволікаючись на організаційні питання, і може стати потужним поштовхом до їх швидкого зростання.

Корпоративні програми акселерації набувають популярності у всьому світі. Зокрема, таку форму співпраці зі стартапами впровадили корпорації Telefonica, Deutsche Telekom та Philips

Першим, хто скористався новою формою акселерації в Україні, став Київстар, який спільно з ВДНХ Tech провів акселераційну програму у 2016 р. Корпоративну акселераційну програму IoT Lab запустила компанія Microsoft. Всі стартапи, які потрапляють у програму IoT Lab, використовують хмарну платформу Azure, розроблену Microsoft. Після закінчення програми стартапи продовжують співпрацювати з Microsoft у статусі незалежних постачальників програмного забезпечення. Energy accelerator був запущений ДТЕК і Radar Tech для підтримки стартапів у галузі відновлювальних джерел енергії, енергоефективності та логістики в енергетиці. MHP Accelerator – спільний проект Миронівського хлібопродукту та Agrohub, націлений на розвиток інновацій у сільському господарстві України.

Недоліком такої форми акселерації є те, що корпорації підтримують лише стартапи, що відповідають їх бізнес-інтересам. Для багатьох стартапів, навіть націлених на створення конкурентного продукту у важливих секторах економіки, корпоративні акселераційні програми є недоступними.

Серед інших інфраструктурних нововведень останніх років можна виділити створення інноваційних парків та інноваційних центрів, які зараз інтенсивно розбудовуються. Прикладами таких суб'єктів інфраструктури є UNIT.City, LvivTech.City, District IT Park та «Промприлад. Реновація».

Інноваційний парк UNIT.City створений у Києві за кошти приватного інвестора UFuture Investment Group. До 2025 р. інноваційний парк має перетворитись на справжнє місто у місті, де працюватимуть 30 тис. фахівців, а ще 3 тис. регулярно навчатимуться в різних закладах на території парку. Серед перших резидентів парку – Центр розвитку технологічних компаній (TCDC) та фабрика програмування. Потенційними резидентами парку є технологічні компанії, хай-

тек-підприємці і стартапи, R&D-центри, цифрові медіа, інкубатори, освітні ініціативи, культурні проекти і т.п. Партнерами проекту виступили Києво-Могилянська бізнес-школа та Hi-Tech Office Ukraine. Планується, що UNIT.City стане одним з найбільших технологічних центрів Центрально-Східної Європи. Компанія UFuture Investment Group також фінансує будівництво у Львові інноваційного парку LvivTech.City.

Ще один інфраструктурний проект, що реалізується у Львові, – це District IT Park. Його резидентами стануть 30 IT компаній з 10 тис персоналу, що додатково створить нові робочі місця у регіоні. Засновниками проекту стали Lviv IT Cluster у партнерстві з компаніями N-iX, SoftServe, Global Logic, Lviv Investor і Developer Galereja Centre LLC.

Інноваційний парк «Промприлад. Реновація» розташований в Івано-Франківську на території місцевого заводу. Проект підтримав перший системний інвестор – українська компанія FinStream, що дозволило інноваційному центру викупити контрольний пакет акцій заводу «Промприлад».

Для розбудови інфраструктури стартапів корисним може стати коворкінг, хоча він спрямований скоріше на розвиток бізнес середовища, ніж стартапів. Коворкінг – це створення на постійній основі спільного креативного робочого простору для взаємодії, обміну досвідом і знаннями між фахівцями з різними професійними компетенціями, пошуку партнерів та інвесторів. Цінність коворкінгу для стартапів полягає в тому, що там формується спільнота однодумців, творча енергія яких трансформується в інтелектуальний та підприємницький капітал.

Серед організацій, що створюють коворкінги в Україні, можна назвати Startup Ukraine, Startup Network, Science Park та ін. Діючими коворкінгами в Україні є Часопис, Bibliothek, iHub, KyivWorking, Freud House та ін. Тільки у Києві кількість коворкінгів наближається до сотні.

Висновки. Формування інфраструктурного забезпечення стартапів в Україні характеризується позитивними трендами, хоча і не забезпечує в повній мірі потреби зростаючої екосистеми стартапів.

В Україні формується нове інфраструктурне забезпечення стартапів, суб'єктами якого є бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, інноваційні парки та коворкінги.

Існуюча в Україні інфраструктура розвитку інноваційного підприємництва через дію низки факторів не стала основою для формування інфраструктурного забезпечення стартапів.

Порівняно з інфраструктурою інноваційного підприємництва, інфраструктурне забезпечення стартапів в Україні має такі особливості:

- почало формуватися пізніше, вже після 2010 р.;
- орієнтоване на розвиток бізнесу в галузі IT та високих технологій;
- тяжіє до осередків розвитку стартапів, наразі найбільш розвинене у Києві та Львові;
- розвивається за рахунок приватного бізнесу без державної підтримки.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на визначення ключових факторів успіху вітчизняної екосистеми стартапів та підвищенні її міжнародної конкурентоспроможності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк С., Дорф Б. Стартап: настольная книга основателя. Москва, 2013. 616 с.
2. Ries E. The lean startup. New York, 2011. 315 p.

3. Евсейчев А.И. Основы стартап менеджмента. URL: <http://www.tstu.ru/book/elib3/mm/2014/Evseychev/> (дата звернення: 15.08.2016).
4. Ситник Н.І. Екосистема стартапів як складова інноваційної екосистеми. *Бізнес-інформ*. 2017. № 8. С. 89–94.
5. Чернюк В. Наукові парки в Україні – стан та проблеми діяльності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 1. С. 68–75.
6. Богацька Н.М., Онуфрійчук О.П. Створення технопарків і наукових парків як засіб інноваційного розвитку економіки України. *Економічні науки*. 10. Економіка підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/56844.doc.htm.6 (дата звернення: 15.08.2019).
7. Завадяк Р.І. Теоретичні основи функціонування та види бізнес-інкубаторів в Україні. *Науковий Вісник Ужгородського університету*. 2014. Вип. 2(43). С. 78–81.
8. Васильєва Л.М. Бізнес-інкубатори як частина інфраструктури підтримки малого підприємництва. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал*. 2010. № 1. С. 80–87.
9. Микитюк О.П. Бізнес-інкубатори в системі фінансової підтримки малого підприємництва. *Світ фінансів: науковий журнал*. 2009. № 2(3). С. 249–253.
10. Паризький І.В. Стан організаційно-інфраструктурного забезпечення зміцнення інноваційно-технологічного потенціалу економіки України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. № 1(62). С. 37–46.
11. Шовкалюк В.С. Наукові парки в Україні: стан, проблеми, рішення. Матеріали науково-практичного круглого столу «*Проблеми та перспективи розвитку наукових парків України*». Київ. 17 травня 2017 р. URL: <https://scf.knu.ua/ua/holovni-novyny/392-problemy-ta-perspektyvy-rozvytku-naukovykh-parkiv-ukrainy> (дата звернення: 10.08.2019).
12. Водянка Л.Д. Перспективи розвитку бізнес-інкубаторів в Україні. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2015. Вип. 10. С. 30–35.
4. Sytnyk N.I. (2017). Ekosystema startapiv yak skladova innovacijnoy ekosystemy [The startup ecosystem as a component of the innovation ecosystem]. *Biznes-inform*, no. 8, pp. 89–94. [in Ukrainian]
5. Chernyuk V. (2016). Naukovi parky v Ukraini – stan ta problemy diyalnosti [Science parks in Ukraine – the current state and problems of activity]. *Teoriya i praktyka intelektualnoy vlasnosti*, no. 1, pp. 68–75. [in Ukrainian]
6. Bogaczka N.M., Onufrijchuk O.P. (2010) Stvorennya texnoparkiv i naukovykh parkiv yak zasib innovacijnoho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Creation of technoparks and science parks as a means of innovative development of the Ukrainian economy]. Available at: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/56844.doc.htm.6 (accessed 15 August 2019).
7. Zavadjak R.I. (2014). Teoretychni osnovy funkcionuvannya ta vydy biznes-inkubatoriv v Ukraini [Theoretical backgrounds of functioning and types of business incubators in Ukraine]. *Naukovyy Visnyk Uzhgorodskogo universytetu*, vol. 2(43), pp. 78–81. [in Ukrainian]
8. Vasylyeva L.M. (2010). Biznes-inkubatory yak chastyna infrastruktury pidtrymky malogo pidpryyemnyctva [Business incubators as a part of small entrepreneurship infrastructure support]. *Derzhava ta regiony: naukovo-vyrobnychyj zhurnal*, no. 1, pp. 80–87. [in Ukrainian]
9. Mykytyuk O.P. (2009). Biznes-inkubatory v systemi finansovoyi pidtrymky malogo pidpryyemnyctva [Business incubators in the system of small entrepreneurship financial support]. *Svit finansiv: naukovyy zhurnal*, no. 2(3), pp. 249–253. [in Ukrainian]
10. Paryzkij I.V. (2017). Stan organizacijno-infrastrukturnogo zabezpechennya zmichnennya innovacijno-texnologichnogo potencialu ekonomiky Ukrainy [The state of organizational and infrastructural support for strengthening the innovation and technological potential of the Ukrainian economy]. *Visnyk socialno-ekonomichnyx doslidzhen*, no. 1(62), pp. 37–46. [in Ukrainian]
11. Shovkalyuk V.S. (2017). Naukovi parky v Ukraini: stan, problemy, rishennya [Science parks in Ukraine: the state, problems and solutions]. Proceedings of the *Problemy ta perspektyvy rozvytku naukovykh parkiv Ukrainy* round table (Ukraine, Kyiv, May 17, 2017). Available at: <https://scf.knu.ua/ua/holovni-novyny/392-problemy-ta-perspektyvy-rozvytku-naukovykh-parkiv-ukrainy> (accessed 10 August 2019). [in Ukrainian]
12. Vodyanka L.D. (2015). Perspektyvy rozvytku biznes-inkubatoriv v Ukraini [The perspectives of business incubators development in Ukraine]. *Visnyk Kam'yanecz-Podil'skogo nacionalnogo universytetu imeni Ivana Ogiyienka. Ekonomichni nauky*, vol. 10, pp. 30–35. [in Ukrainian]

REFERENCES:

1. Blank S., Dorf B. (2013). *Startup: nastol'naya kniga osnovatelya* [Startup: Founder's Handbook]. Moscow : Al'pina Publisher. [in Russian]
2. Ries E. (2011). *The lean startup*. New York: Crown Business.
3. Evseychev A. (2014). *Osnovy startap menedzhmenta* [Startup Management Basics]. Available at: <http://www.tstu.ru/book/elib3/mm/2014/Evseychev/> (accessed 15 August 2016).

Стаття надійшла до редакції 11.11.2019.
The article was received 11 November 2019.